

tisch): स्त्रीपुंसपुंसकेषु in den drei Geschlechtern Nir. 3, 8. वाग्धेवैतत्सर्वं पत्नी पुमान्पुंसकम् ÇAT. Br. 10, 5, 1, 3, 1, 1, 8. पुंसा नत्त्रेणा 14, 9, 2, 1. पुंस्कृत्यैव शुक्रयातुपुंसो हि गर्भाः mit Anwendung männlicher Formen, denn गर्भ ist männlich 4, 5, 2, 10. P. 1, 2, 67, 2, 4, 29. VOP. 3, 126. — 3) Mensch AK. 2, 6, 1, 1. H. 337. HALĀJ. 2, 176. येन धीता गिरः पुंसो विमलैः शब्दवारिभिः Einl. zu P. पत्रं भजसि कल्याणि पुंसां देवसंनिधौ N. 5, 30. MRGH. 12. Spr. 283. पुंसो यथाङ्गेषु सिरास्तथैव तितावपि VARĀH. BRH. S. 53, 1. 85, 5. BĀĀG. P. 8, 24, 48. fg. — 4) Diener: स्वपुम्भिः BĀĀG. P. 3, 15, 38. 16, 4. 5) = पुरुष Seele AK. 3, 4, 1, 5. KAP. 1, 140. TATTVA. 18. SĀMĀJĀK. 11. 60. MBH. 12, 12468. VP. 2. BĀĀG. P. 7, 1, 11. परस्य पुंसः die Weltseele, Vishṇu 8, 11, 1. जलान्तस्तद्भूदण्डं तस्माद्धेया गतः पुमान् KATHĀS. 2, 11. — Vgl. न०, यज्ञ०.

पुमनुजा (पुंसम् + अनुजा) adj. f. wohl nach einem männlichen Kinde geboren, so v. a. einen älteren Bruder habend; = पुंसासमनुद्ध्य (!) ज्ञाता P. 3, 2, 100, Sch. — Vgl. पुंसानुज.

पुमपत्य (पुंसम् + अपत्य) n. männliche Nachkommenschaft AK. 2, 5, 18.

पुमर्थ (पुंसम् + अर्थ) m. Ziel des Menschen MADHUS. in Ind. St. 1, 14, 1. TBa. Comm. 140, 12. Davon nom. abstr. पुमर्थता f. 4.

पुमाब्ध (पुंसम् + आब्ध) adj. P. 8, 3, 6, Sch.

पुमाब्ध्या (wie eben) f. ein Name für männliche Wesen, ein Wort zur Bezeichnung eines männlichen Wesens AK. 3, 6, 5, 37. Schol. zu P. 4, 1, 48.

पुमाचार (पुंसम् + आ०) m. P. 8, 3, 6, Sch. Brauch der Männer.

पुंमन् (पुंसम् + भू०) m. ein Plurale masculini generis AK. 2, 6, 1, 6. TRIK. 3, 3, 133.

1. पुर (= 1. पुर) nur im instr. pl. mit Fülle (Sis. पूरकैः स्तवैः) अद्या हि कव्या पुवं दत्तस्य पूरिर्भूता । नि केतुना ज्ञानानां चिकेथै पूतदत्तसा RV. 5, 66, 4. — Vgl. पुरभिः und ähnliche Instrumentale des Plurals.

2. पुर f. P. 3, 2, 177. nom. पूर, पुरि, पूरिम्, पूरम् nom. und acc. pl. 1) Schutzwall, Mauer; fester Platz, Burg, eine befestigte Stadt (vgl. τεῖχος) AK. 2, 2, 1. H. 971. an. 1, 12. HALĀJ. 2, 130. पूरा पुरं समिदं कृ-स्योत्रसा RV. 1, 53, 7. पूरिर्भार्यसीभिः 38, 8. पूरा भिन्दुः 11, 4, 134, 4. पूरि रंजता मरुतो यमावत 166, 8. पूर्यं पृथ्वी बङ्गला न उर्वो भवं 189, 2. पूरा विद्याः सौर्भगा संज्ञिगीवान् 3, 15, 4. 4, 27, 1. अश्ममयो 30, 20. आ दृच्छं पुरं विविशुः 5, 19, 2. 7, 18, 13. पूरवा शतभुजिः 15, 14. गोमती 8, 6, 23. der Dämonen 1, 103, 8. 2, 14, 6. 19. 6. 20, 8. 3, 12, 6. neunundneunzig 4, 26, 3. AV. 12, 1, 43. — TBa. 1, 7, 7, 5. AIT. Br. 1, 23, 2, 11. ÇAT. Br. 3, 4, 4, 3. fg. 6, 3, 2, 25. 11, 1, 1, 2. 3. KHAND. UP. 8, 5, 3. P. 5, 4, 74. RAGH. 16, 23. BĀĀG. P. 6, 6, 12. अत्तरायो पुरि P. 1, 1, 36. VArtt. तन्निशिलापुरि KATHĀS. 27, 72. VID. 328. बङ्गपुरि adj. nom. pl. n. P. 7, 1, 72. Sch. Zur Ableitung von पुरुष AV. 10, 2, 28. 31. ÇAT. Br. 13, 6, 2, 1. 14, 5, 5, 18; vgl. Nir. 2, 3 und die folgende Bed. — 2) Leib, Körper (als Burg des Purusha gedacht) H. an. BĀĀG. P. 2, 10, 28. 4, 29, 2. — 3) = मरुत् Intellect VP. 14, N. 22. — 4) N. eines Daçarātra KĪTĀ. ÇR. 23, 3, 24. — Vgl. त्रि०, देव०, नि०, परा०.

3. पुर, पुरति vorangehen (wegen पुरम्, पुरा) DĀTUP. 28, 56.

पुर Siddh. K. 236, b. 1. m. n. gaṇa अर्थचादि zu P. 2, 4, 31. f. n. TRIK. 3, 5, 21. 1) n. = 2. पुर Burg, befestigte Stadt, Stadt überh. AK. 2, 1, 1. 3, 4, 10, 128. 22, 142. 25, 185. H. an. 2, 438 MED. f. 39. fg. HALĀJ. 2, 130.

धनुर्दुर्ग मकीडुर्गमव्दुर्गवार्त्तमेव वा । नृदुर्गं गिरिदुर्गं वा समाश्रित्य वसे-त्पुरम् ॥ M. 7, 70. 9, 294. अरि० 7, 181. 185. RAGH. 1, 59. दैत्यानाम् SUND. 1, 33. ग्राम, पुर M. 7, 119. यस्य स्तेनः पुरे नास्ति 8, 386. 9, 225. N. 9, 8. 13, 21. 17, 45. R. 1, 6, 6. R. GORR. 2, 119, 26. नगरे वा पुरे वापि 4, 16, 19. RAGH. 2, 74. VID. 163. ०त्प्य VARĀH. BRH. S. 32, 22. ०राध Belagerung einer Burg, einer Stadt 12, 21. 33, 20. ०लाभ 29, 23. सपुरा मकी MBH. 3, 16215. Am Ende eines comp. (oxyt.) st. पुर P. 5, 4, 74. 4, 2, 122. VOP. 6, 69. Accent eines auf पुर ausgehenden Städtenamens P. 6, 2, 99 — 101. पुमिकादशदारम् vom Leibe (vgl. 2.) KATHOP. 5, 1. नवदारे पुरे ÇVETĀÇV. UP. 3, 18. BHAG. 5, 13. PRAB. 16, 7. = आगार, गेह, गृह Haus AK. 3, 4, 25, 185. TRIK. 3, 3, 363. H. an. MED. Wohnort, Behälter TATTVA. 5. BĀĀG. P. 5, 11, 9. = अत्तःपुर Inschr. in Journ. of the Am. Or. S. 6, 505, ÇI. 19. नारी० ein Gynaecium, ein ganzes Haus mit Weibern: अद्रो च तत्राश्रित-रोमरुत्तं नारीपुरम् MBH. 13, 4915. = गृहोपरि गृहम् ein oberes Stock-werk VIÇVA im ÇKDR. — 2) n. Leib, Körper H. 564. H. an. MED. HĀJ. 258. HALĀJ. 2, 355. BĀĀG. P. 5, 11, 5. 6, 1, 48. 4, 24. 7, 14, 37; vgl. u. 1. — 3) n. die Stadt खट' ईक्ष्यन्, PĀṭaliputra TRIK. 2, 1, 16. 3, 3, 263. H. an. MED. — 4) n. Bordel H. 1003. — 5) n. eine Cyperus-Art (नागरम् स्ता) RATNAM. im ÇKDR. — 6) Bdelium, m. AK. 2, 4, 2, 14. TRIK. 3, 3, 363. H. an. MED. n. Suçr. 2, 276, 3. पुरा 504, 20. पुराब्धः HALĀJ. 2, 465; vgl. 12, b. — 7) n. eine best. Constellation VARĀH. BRH. S. 20, 2. — 8) n. Haut ÇABDAR. im ÇKDR. — 9) n. = पुष्पादीनां दलावृत्तिः eine Blatt-düte für Blumen u. s. w. MED. Ungenauere Schreibweise für पुट. — 10) n. Bez. der Unterabtheilungen in der त्रिपुटी oder त्रिपुरी genannten Vedānta-Schrift Verz. d. B. H. 180. — 11) m. = त्रिपुर N. pr. eines Unholden; s. पुरित् u. s. w. N. pr. eines Mannes gaṇa कुर्वादि zu P. 4, 1, 151. — 12) f. पुरा a) Wehr, Burg, am Ende eines comp.: अग्निपुरा ÇAT. Br. 6, 3, 2, 25. अश्म० 3, 1, 2, 11 (streiche oben den Artikel 3. अ-श्मन्). Vgl. जीव०, देव०, मरुत्०. — b) ein best. wohlriechender Stoff RĀĀN. im ÇKDR.; vgl. 6. — c) Osten (!) ÇKDR. WILS. — 13) f. पुरा a) Burg, Stadt AK. 2, 2, 1. H. 971. MED. HALĀJ. 2, 130. TAITT. ĀB. 1, 27, 3 (st. dessen पुरम् acc. AV. 10, 2, 29). शक्रस्य INDR. 1, 42. चेदिराज० N. 13, 23. MBH. 1, 4007. R. 1, 1, 71. 5, 7. 34. 46. RAGH. 1, 30. MRGH. 31. SŪRAS. 12, 39. 40. VID. 1. 325. — b) Leib, Körper BĀĀG. P. 2, 10, 28. — Vgl. त्रि०, देव०, पौर.

पुरउञ्जिक् (पुरम् + उ०) f. ein best. Metrum, 12 + 8 + 8 Silben RV. PRĀT. 16, 20. KHANDAS 4. ÇĀNKH. ÇR. 7, 27, 3. 21. PAÑĀV. Br. 8, 8, 26.

पुरएतार (पुरम् + ए०) m. der da vorangeht, Führer, Wegweiser RV. 1, 76, 2. 3, 11, 5. विद्वान्पथः पुरएत ऋतु नैषति 5, 46, 1. 6, 21, 12. 47, 7, 7, 33, 6. पुरएतासि मरुतो धनस्य 9, 97, 29. 87, 3. AV. 3, 15, 1. 5, 20, 12. 10, 3, 2. VS. 17, 14. 33, 60. यथा क्षेत्रज्ञमधनः पुरएतारं कुर्वति AIT. Br. 4, 20. 7, 18. ÇAT. Br. 10, 3, 5, 8. 14, 4, 1, 19. PAÑĀV. Br. 18, 8, 17.

पुरःपाक (पुरम् + पाक) adj. f. आ dessen Erfüllung bevorsteht: आशि-म् KUMĀRAS. 6, 90.

पुरःप्रसवणा s. प्रसवणा.

पुरःप्रकर्तार (पुरम् + प्र०) m. Vorkämpfer: समरेषु RAGH. 13, 72.

पुरःफल (पुरम् + फल) adj. dessen Früchte bevorstehen, Früchte ver-heissend: प्रसादचिह्नानि RAGH. 2, 22.